

Asia: VN/10847/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työttömyysturvaa ja julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1) Lausuttavaa luonnoksen työttömyysturvalakia koskevista muutosesityksistä?

Lakiesitysluonnoksessa perustellaan työttömyysturvalain (TTL) 2 a luvun 12 §:n 1 momentin 3 kohdan muuttamistarvetta työttömyysetuuden saamisen vastikkeellisuuden toteuttamistarpeella palkkatuetussa työssä olevien osalta.

Nykytilanteessa palkkatuetussa työssä olevalle järjestetään JTYPL 2 luvun 7 §:n mukaan työnhakukeskustelu kuukautta ennen palkkatukijakson päättymistä, jolloin henkilölle asetetaan myös työnhakuvelvollisuus. Kuitenkin jos henkilö laiminlyö tällöin työnhakuvelvollisuuttaan, ei hänelle voida asettaa korvauksetonta määräaikaa tai karenssia johtuen nykyisen TTL 2 a luvun 12 §:n 1 momentin 3 kohdan muotoilusta, jonka mukaan työnhakijalla on pätevä syy jättää hakematta työmahdollisuuksia, jos hän on kokoaikaisessa työssä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson aikana vähintään kahden viikon ajan. Nyt esitetään, että mainittua 3 kohtaa muutettaisiin siten, ettei säännöstä sovellettaisi palkkatuetussa työssä oleviin.

Vantaan kaupungin mukaan on perusteltua aloittaa työnhaku kuukautta ennen palkkatuetun työsuhteen päättymistä. On kuitenkin vaikea perustella kestävällä tavalla työttömyysetuuden saamisen vastikkeellisuuden toteutumisella työnhakuvelvollisuuden laiminlyöntiin liitettyä sanktiointia ajalta, jolloin henkilö on ollut käytännössä työssä eikä ole nostanut työttömyysetuutta. Ehdotus ei ole tästä syystä ongelmaton myöskään perustuslain 19 §:n 2 momentissa säädetyn yksilön työttömyysturvaoikeuden kannalta. Työnhakuvelvollisuuden laiminlyönnin sanktioinnin perustelua ei tule siten tarpeettomasti hämärtää entisestään. Em. syistä ehdotus ei ole kannatettava. Työnhakuvelvollisuuteen liittyvät säännökset kaipaavat lainsäätäjältä vielä kokonaisvaltaisempaa selkiyttämistä.

TTL 10 luvun 4 §:n otsikkoon ja 1 momenttiin ehdotettu selkiyttävä maininta siitä, että säännöstä sovellettaisiin palvelun alkamisen jälkeen, on puolestaan kannatettava.

2) Lausuttavaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia koskevista muutosesityksistä?

Lakiesitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (JTYPL) 1 luvun 3 §:n 3 kohtaa, jossa määritellään, ketä pidetään työttömänä. Lakiesitysluonnoksessa todetaan, että 1.1.2023 voimaan tullessa muutoksessa on ollut virhe. Käytännössä lain sanamuoto on asettanut sellaiset opiskelijat, jotka ovat työhistoriallaan pystyneet aiemmin osoittamaan opintojensa sivutoimisuuden (ettei opiskelu ole este työn vastaanottamiselle), aiempaa huonompaan asemaan. Tämä virhe ehdotetaan nyt korjattavaksi siten, että säännöksessä viitattaisiin työttömyysturvalain 2 lukuun vastaavalla tavalla kuin siinä säädettiin ennen 1.1.2023 voimaan tullutta muutosta. Korjauksen jälkeen henkilöä pidettäisiin työttömänä opiskeluun liittyvien seikkojen osalta, jos henkilö ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija. Vantaan kaupungin mukaan ehdotus on kannatettava.

Lakiesitysluonnoksessa ehdotetaan myös muutettavan JTYPL 3 luvun 7 §:n 1 momentin 6 kohtaa. Ehdotetun uuden 6 kohdan mukaan työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi, jos työnhakijan työttömyys päättyy kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen tai 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22 – 24 §:ssä tarkoitetun työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun takia, taikka hän kuukauden kuluessa aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan; työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa. Voimassa olevassa JTYPL 3 luku 3 §:n 2 momentissa säädetään, että vaikka työnhakija ei ole työtön tai työttömyysuhanalainen, hänelle asetetaan työnhakuvelvollisuus, jos hän: 1) opiskelee työvoimakoulutuksessa; 2) opiskelee omaehtoisia opintoja tämän lain 6 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitetulla tavalla työttömyysetuudella tuettuna; tai 3) on palkkatuetussa työssä.

Vantaan kaupungin mukaan työnhakuvelvollisuuden asettamisen perustelu ei ole ongelmaton palkkatuetun työn ohella myöskään 1–2 kohdissa mainittujen opintojen ajalta. Jotta opiskelussa päästään parhaaseen lopputulokseen, tulisi henkilön pystyä keskittymään opiskeluun ilman työnhakuvelvollisuutta, koska hyvin onnistuneet opinnot edesauttavat nopeaa työllistymistä. Työnhakuvelvollisuuteen liittyvät säännökset kaipaavat lainsäätäjältä vielä kokonaisvaltaisempaa tarkastelua ja selkiyttämistä.

Vantaan kaupunki kiinnittää nyt käsillä olevien muutosehdotusten yhteydessä myös huomioita JTYPL 12 luvun 6 §:n puutteelliseen sisältöön. Sen 2 momentissa säädetään työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajan oikeudesta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta säännöksessä mainituilta viranomaisilta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi. Kuitenkaan viranomaiselle (kuten kokeilualueen kunnalle) ei ole säädetty vastaavasti tiedonsaantioikeutta suhteessa työllistymistä tukevan palvelun tuottajaan, niin kuin on säädetty 1 momentissa tiedonsaantioikeudesta suhteessa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen palveluntuottajaan. Tämä säännöksen selkeä epäkohta on syytä korjata.

3) Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki;

kohdennettu kysymys Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja kaikille työ- ja elinkeinotoimistoille:

Onko laissa säädettyä työttömän määritelmää tulkittu säännöksen sanamuodon mukaisesti vai esitysluonnoksessa oletuksena olevalla tavalla siten, että työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella sivutoimisesti opiskelevaa on pidetty työttömänä? Onko määritelmäsäännöksen muutokselle näkemyksenne mukaan tarpeen esittää takautuvaa soveltamista (kts. lain voimaantulo- ja siirtymäsäännös)?

-

4) Lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämistä annettua lakia koskevista muutoksista?

-

5) Lausuttavaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettua lakia koskevista muutoksista?

-

6) Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia koskevista muutoksista?

Lakiesitysluonnoksessa ehdotetaan, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (kuntakokeilulaki) 14 a §:n 1 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksia koskeva monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 a §:n 4 momentti koskisi myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien perustamaa kuntayhtymää. Muutoksen jälkeen olisi selkeämpää, että myös kuntayhtymän palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä, voidaan myöntää käyttöoikeus monialaisen yhteispalvelun asiakastietojärjestelmään. Ehdotus on kannatettava.

Samassa yhteydessä Vantaan kaupunki kiinnittää huomioita kuntakokeilulain 14 a §:n viittaustekniikkaan. Kuntakokeilulain 14 a §:n 2 momentin mukaan kokeilualueen kunta on työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 b §:ssä tarkoitettujen tietojen yhteisrekisterinpitäjä.

Mainitussa säännöksessä tarkoitettut tiedot löytyvät kuitenkin TYP-lain 9 §:stä (työtöntä koskevat tiedot ja niiden käyttötarkoitus), ei 9 b:stä. Kuntakokeilulain 14 a §:n 2 momenttia tulisi siten korjata niin, että viitattu 9 b § muutettaisiin 9 §:ksi. Kuntakokeilulain 14 a §:ään sisältyvä viittaustekniikka tulisi tarkistaa myös kokonaisuutena.

7) Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettu laki; kohdennettu kysymys kokeilussa mukana oleville kunnille:

Onko laissa säädettyä työttömän määritelmää tulkittu säännöksen sanamuodon mukaisesti vai esitysluonnoksessa oletuksena olevalla tavalla siten, että työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella sivutoimisesti opiskelevaa on pidetty työttömänä? Onko määritelmäsäännöksen muutokselle näkemyksenne mukaan tarpeen esittää takautuvaa soveltamista (kts. lain voimaantulo- ja siirtymäsäännös)?

-

8) Lausuttavaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettua valtioneuvoston asetusta koskevista muutoksista?

-

9) Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettu valtioneuvoston asetus;

kohdennettu kysymys Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolle:

Säännös, joka koskee Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston nykyistä laajempaa toimivaltaa antaa

työvoimapolitiittisia lausuntoja toisen työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaan työttömyysturvaoikeudesta olisi mahdollista saattaa voimaan muita muutoksia nopeammalla aikataululla. Pidätekö tätä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon, että vuorottelukorvaukseen liittyviä lausuntoja koskeva muutos tehtäisiin tässä tapauksessa asetukseen myöhemmin, ja kuntien asiakkaana olevia työnhakijoita koskeviin työvoimapolitiittisiin lausuntoihin liittyvän toimivallan laajentaminen edellyttää lain tasolla tehtävää muutosta?

-

10) Muuta lausuttavaa?

-

Isotalus Birgit
Vantaan kaupunki/sihteeristö